

Ten einde raad probeert Moeder Aarde ons met zo veel mogelijk bosbranden tot enige klimaatactie aan te zetten

Opiniemaker

DIEDERIK SAMSOM

In oktober 2002 waren Washington en omgeving wekenlang in de greep van de Beltway Sniper. Een ongrijpbare sluipmoordenaar schoot in drie weken tijd tien willekeurige mensen dood, terwijl ze nietsvermoedend stonden te tanken of het gras maaiden. De reactie van het publiek en de autoriteiten was zoals je mag verwachten. Na de derde moord gingen mensen massaal openbare gelegenheden mijden, werden scholen gesloten en werden tankstations extra bewaakt. Media deden live verslag van de dramatische gebeurtenissen. Er volgde een ongekennde klopjacht. Uiteindelijk werd na drie weken de dader gepakt.

In de hittegolf van 17 tot 24 juni stierven in Parijs 619 mensen door de uitzonderlijk hoge temperaturen, onomstotelijk het gevolg van de versnelde opwarming van ons continent. In heel Europa vielen er in juni meer dan 14 duizend slachtoffers. Klimaatverandering was dit keer de sluipmoordenaar; het aantal slachtoffers was vele malen hoger dan destijds in Washington D.C. Er gebeurde... hoegenaamd niets. Mensen gingen door met hun leven, hoogstens zetten ze de airco wat harder. Ergens verscheen nog een klein nieuwsbericht over de overvolle mortuaria in de Franse hoofdstad. De overheid kwam niet in actie. Integendeel. In dezelfde maand dat klimaatverandering haar vernietigende werk deed, kondigde de Franse regering bezuinigingen op haar klimaatplannen aan en lobbyde zij voor afzwakking van het Europese klimaatbeleid.

Het slachtoffer dat zichtbaar op straat ligt, is niet belangrijker dan de klimaatdode die statistisch uit de oversterftegrafieken opstijgt. In beide gevallen werd een menselijk leven beëindigd door een oorzaak die we kunnen en moeten bestrijden. Maar het verschil in menselijke en maatschappelijke reactie is enorm. De statistische dode heeft geen naam. De dader kan niet in de boeien worden geslagen. Klimaatverandering is geen geweerschot. Je kunt moeilijk razend worden op de oorzaak, want dat zijn we zelf. En er wordt toch best vaak geroepen dat het allemaal een hoax is? Genoeg redenen om de schouders op te halen en door te lopen.

Alle evolutie ten spijt is de mens nog altijd slechts in beweging te krijgen door zichtbare dreigingen als vuur, water en storm. Het is alsof Moeder Aarde zich dat ook realiseert en ten einde raad onze innerlijke neanderthaler dan maar met zoveel mogelijk bosbranden tot klimaatactie probeert aan te zetten. Nog nooit

ging in Europa meer natuur verloren door brand dan in 2025. En 2026 is hard op weg dat te overtreffen. Het lijkt er echter op dat de oermens rationeler reageerde dan de tiktokkende 21ste-eeuwse homo sapiens. Terwijl de mussen letterlijk dood van het dak vallen, zijn wij door algoritmes alweer verleid richting andere zaken. Klimaatverandering, dat is zó 2019.

Zelfs de Europese Commissie, normaal een baken van rust in politiek volatiele tijden, ontkomt niet aan het humeur van de samenleving. Ze heeft zich ijverig bekwaamd in het produceren van 'omnibussen', wetten waarin het schrappen van milieuregels wordt gepresenteerd als 'verminderen van bureaucratie'. Deze vrijdag komt de langverwachte herziening van het Europese paradepaard van het klimaatbeleid: het emissiehandelssysteem, kortweg ETS.

Deze wet, die alle grote industriebedrijven in Europa op een marktconforme manier laat betalen voor hun CO2-uitstoot, is een buitengewoon effectief instrument gebleken. Niet alleen zet het Europese bedrijven aan tot verduurzaming, ook elders in de wereld vindt het navolging. Zelfs China heeft het overgenomen. Maar terwijl China zijn ETS telkens verder aanscherpt, krijgen Europese regeringsleiders onder invloed van de machtige bedrijvenlobby de zenuwen. Friedrich Merz, Giorgia Meloni en Emmanuel Macron pleiten ervoor om het emissiehandelssysteem flink af te zwakken of zelfs geheel af te schaffen. De weg voorwaarts uit deze verzengende hitte is precies omgekeerd. In plaats van bedrijven minder te laten afrekenen voor hun uitstoot, zou de prijs van vervuiling omhoog moeten, waarna de toegenomen opbrengst, veel gerichter dan nu gebeurt, moet worden ingezet om de zware industrie in Europa versneld te verduurzamen. Het ETS brengt nu al 25 miljard euro per jaar op. Tata Steel in IJmuiden heeft voor zijn vergroeningsplannen 2 miljard overheidssteun nodig. Als de EU haar ambitie niet afzwakt, maar opschroeft, kan ze met de opbrengst van het ETS elk jaar meer dan tien bedrijven van het kaliber Tata klaarmaken voor de toekomst. Als duizenden Europese hittedoden dan geen overtuigend argument zijn, misschien is het lot van onze maakindustrie dat wel.

Diederik Samsom is oud-politicus en natuurkundige.